

E. Moreau (19 sept. 1904), det indiska skådespelet »Sakuntala» (28 mars 1905) och komedien »Lifvets maskerad» af Ludvig Fulda (8 sept. 1906), i hvilket stycke den då 74-årige Gustaf Fredrikson innehade en af de förnämsta rollerna.

Med denna tre-årsperiods afslutande upphörde äfven för alltid verksamheten å denna skådebana, på hvilken så många af våra största sceniska konstnärer firat triumfer. Sista föreställningen ägde rum den 14 juni 1907. Programmet upptog komedien »Lifvets maskerad» och aftonen fick prägeln af en lika stämmingsfull som vemodsblandad högtid.

Någon tid därefter blef det gamla Thaliatempolet, som under 65 år varit den dramatiska konstens hemvist i hufvudstaden, jämnadt med marken och på platsen uppbyggdes sedan Stockholms Enskilda Banks hus.

\* \* \*

År 1901 lades grunden till den nya dramatiska teaterbyggnaden vid Nybroplan, och efter 6½ år stod det ståtliga marmorpalatset färdigt, efter att hafva kostat 6,300,000 kronor. Byggnadens arkitekt var slottsarkitekten Fredrik Lilljekvist. Liksom vid den nya operabyggnaden hade kostnaden för uppförandet af det dramatiska teaterhuset blifvit bestridd genom ett teaterlotteri. För bedrifvandet af teaterverksamheten bildades ett bolag, benämndt »Kungl. Dramatiska Teaterns Aktiebolag», med ett aktiekapital af 200,000 kronor. Till ordförande i bolagets styrelse blef af Kungl. Maj:t förordnad öfverste-kammarjunkaren, friherre Carl Carlsson Bonde och till verkställande direktör och teaterchef den som varm teatervän och dramatisk författare kände bruksägaren *Knut Michaelson*, hvilken kvarstod på denna post under teaterns tre första spelår eller till den 1 juli 1910.

Invigningen af den nya teaterbyggnaden ägde rum för en uteslutande inbjuden publik den 18 febr. 1908, och följande dag gafs den första offentliga föreställningen. Programmet upptog: festspel af Hugo Alfvén, prolog af

Tor Hedberg, framsagd af August Lindberg, samt Strindbergs skådespel »Mäster Olof».

Det sällskap som Michaelson lyckats samla omkring sig räknade flere af de yppersta sceniska krafter, som stodo att få. Repertoaren under hans tre spelår var synnerligen omfattande och af den art att den väl tillgodosåg olika litterära riktningar. Jämte en hel del svenska originalstycken — bl. a. Strindbergs »Siste ridaren» (första gången den 22 jan. 1909) och Ernst Didrings 3-akts-skådespel »Högt spel» (5 april 1909) — uppfördes stycken af Ibsen, Björnson, Holberg, Shakespeare och Molière, alla uppsatta med den största omsorg och med en om intelligens och gedigna kunskaper vittnande regi. I olika omgångar uppträdde Gustaf Fredrikson som gäst, såväl under Michaelsons tre år som under de tre närmast följande åren.

»I sin person förenade Michaelson dramaturgens specialinsikter, den konstnärligt intresserade och fint bildade mannens smak och affärsmannens blick för organisatoriska och praktiska kraf. Till allt detta lade han dessutom en värderad förmåga som regissör». (Dödsruna i Dagen 25 sept. 1915.) Med utgången af spelåret 1909—1910 nödgades Michaelson afgå. Hans ofrivilliga afgång från en befattning, som han skött med så mycken energi och intresse, var hufvudsakligen en följd af en del personliga slitningar med en egenmäktig ledamot af aktiebolagets styrelse. Till hans efterträdare förordnade då Kungl. Maj:t skriftställaren *Tor Hedberg*, som den 1 juli 1910 tillträdde befattningen som chef för Kungl. Dramatiska Teatern.

Som ordförande i styrelsen för Kungl. Dramatiska Teaterns Aktiebolag kvarstod friherre Carl Carlsson Bonde till den 1 juli 1908, då han efterträddes af förste hofmarskalken Otto Printzsköld, hvilken nämnda år hade lämnat ordförandeskapet i styrelsen för Kungl. Teaterns Aktiebolag (d. v. s. operabolaget).

De kungliga scenerna hafva under olika tider haft följande benämningar:

|  |   |  |
|--|---|--|
| Kongl. Teatern (i gamla operahuset)                          | intill $\frac{1}{7}$ 1863.  |  |
| Kongl. Teatrarne   | $\left\{ \begin{array}{l} \text{Kongl. Stora Teatern (i gamla operahuset) . . . . .} \\ \text{Kongl. Dramatiska Teatern (vid Kungsträdgårdsgatan) . . . . .} \end{array} \right.$ | $\frac{1}{7}$ 1863— $\frac{30}{6}$ 1888. |
|  |   |  |
| Kungl. Operan  | $\frac{26}{12}$ 1891— $\frac{30}{6}$ 1898.  |  |
| Kungl. Dramatiska Teatern, vid Kungsträdgårdsgatan . . . . . | $\frac{1}{7}$ 1888— $\frac{30}{6}$ 1898.  |  |
| Kongl. Teatern, i nya operabyggnaden . . . . .               | $\frac{1}{7}$ 1898— $\frac{30}{6}$ 1908.  |  |
| Kongl. Teatern, så benämnd . . . . .                         | från och med $\frac{1}{7}$ 1908.  |  |
| Dramatiska Teatern, vid Kungsträdgårdsgatan . . . . .        | $\frac{1}{7}$ 1898— $\frac{30}{6}$ 1907.  |  |
| Kungl. Dramatiska Teatern, vid Nybroplan . . . . .           | $\frac{1}{7}$ 1907.   |  |

## Förste direktörer.

**Gunnar Olof Hyltén-Cavallius**, tillförordnad direktör för scenen 1 juli 1856—25 mars 1858; förste direktör 26 mars 1858—20 maj 1860.

Född på Hönetorp i Wislanda socken i Småland den 18 maj 1818. Föräldrar: kontraktsprosten *Carl Fredrik Cavallius* och *Anna Elisabeth Hyltenius*, efter hvilken barnen upptogo namnet Hyltén. Fil. magister 1839, andre amanuens i Kungl. Biblioteket 1843, förste amanuens 1852, chargé d'affaires vid kejsarl. brasilianska hovvet 1860—1864. R. N. O. 1861. Han gjorde sig mest känd som framstående fornforskare, etnolog och vitter författare. Död å sin egendom Sunnavik i Småland den 5 juli 1889. — Gift 1847 med *Maria Sofia Margareta Hæggström*.

**Daniel Hvasser**, tillförordnad direktör 21 maj—31 dec. 1860.

Född i Romfortuna i Västmanland den 28 maj 1817. Föräldrar: fil. magistern och teol. licentiaten *Daniel Hvasser* (död vid 31 års ålder 1816 som vice pastor hos sin fader) och *Charlotta Wilhelmina Akerman*; upptagen som fosterson af sin fars broder, professorn vid Uppsala universitet *Israel Hvasser*. Student i Uppsala 1837, hofkamrerare 1857, sekreterare och ombudsman vid Kungl. Teatern 1 juli 1859. R. V. O. 1867; var äfven R. D. D. O. Under sin Uppsalatid tillhörde han det bekanta studentsällskapet »Juvenalerna» och var för öfrigt känd som tenorsångare, spirituellt ordlekare och en estetiskt bildad man. Död i Stockholm den 9 mars 1871. — Gift i Uppsala den 14 okt. 1858 med skådespelerskan *Elise Jacobson* (se detta namn).

**Friherre Eugène Ludvig Fredrik Oscar von Stedingk**, förste direktör 1 jan. 1861—30 juni 1866 (tjänstledig 24 febr.—30 juni 1866).

Född i Stockholm den 17 nov. 1825. Föräldrar: generallöjtnanten, grefve *Ludvig Ernst von Stedingk* och *Louise Isabella von Haxthausen*. Student i Uppsala, där han sedermera aflade kansliexamen. Liksom *Hvasser* var *von Stedingk* under Uppsalatiden en bland »Juvenalerna» och den som på piano ackompanjerade *Gunnar Wennerberg* och *Otto Beronius* då de sjöngo »Gluntarne». Kammarjunkare 1855, attaché vid svenska beskickningen i Paris s. å., andre sekreterare i utrikesdepartementet 1856, legationssekreterare vid kejserliga hofvet i Petersburg 1857, kammarherre 1858, legationssekreterare i Paris 1859. Ledamot af Kungl. Musikaliska Akademien 1864, K. S:t O. O. 1864, K. V. O. 1866, K. N. O. 1869 samt K. m. st. K. D. D. O. m. m. Efter sin afgång från direktörskapet vid Kungl. Teatrarne utnämnd till ministerresident i Madrid; envoyé e. o. och ministre plenipotentiaire i Köbenhavn 1869—1870. Död å Ströms sätesgård vid Södertelje den 22 juli 1871. — Gift med operasångerskan *Wilhelmina Gelhaar* (se detta namn).

*Daniel Hvasser*, tillförordnad direktör 24 febr.—30 juni 1866.

*Erik Wilhelm af Edholm*, förste direktör 1 juli 1866—30 juni 1881.

Född i Stockholm den 13 juni 1817. Föräldrar: förste lifmedikus *Erik Edholm*, adlad af *Edholm*, och *Sara Fredrika Hylphers*. Student i Uppsala 1835, underlöjtnant vid Kungl. Andra Lifgardet 1836, öfverstelöjtnant och förste major vid samma regemente 1861, öfverste i armén 1865, ordonnansofficer hos konung Carl XIV Johan 1858, adjutant hos konung Oscar I 1857, adjutant hos konung Carl XV 1859, hofmarskalk 1866, tjänstgörande förste hofmarskalk 1869. Ledamot af Kungl. Musikaliska Akademien 1866. R. S. O. 1860, K. N. O. 1871 samt dessutom Stk. D. D. O., K. S:t O. O. m. m. Död i Stockholm den 31 mars 1897. — Gift 1871 med *Emma Mariana Charlotta Braunerhjelm*.

*Henrik Laurentius Westin*, förste direktör 1 juli 1881—30 juni 1883.

Född i Stockholm den 6 okt. 1824. Föräldrar: garfvaren och kaptenen vid Borgerskapets infanteri *Anders Westin* och *Kristina Elisabeth Westman*. Student i Uppsala 1842, aflade hof-

rätts- och kameralexamen 1845, landssekreterare i Göteborgs och Bohus län 1859, utnämnd till öfverintendent i Kungl. Maj:ts hof 1881. Sedan han afgått som direktör vid Kungl. Teatrarne återgick han till sin landssekreteraretjänst i Göteborg. Westin gjorde sig för öfrigt känd som skriftställare, framför allt som talangfull öfversättare af bl. a. Lamartines »Joce-lyn» samt Victor Hugos »Ruy Blas» och »Marion Delorme», hvilka tre arbeten vunno hedersomnämmande i Svenska Akademien. R. N. O. 1869, K. V. O. 1:a kl. 1886. Död i Göteborg den 10 april 1899. — Gift med *Maggie Gibson*.

*Per Anders Johan Willman*, *förste direktör* 1 juli 1883—30 juni 1888. (Se Sceniska konstnärer.)

## Opera=chefer.

*Johan Conrad Nordqvist*, *såsom entreprenör af Kungl. Operan* 1 juli 1888—30 juni 1890; *som direktör med fast lön* 1 juli 1890—1 sept. 1892.

Född den 11 april 1840 i Venersborg, där fadern var musiker. Vid åtta års ålder blef han elev vid Kungl. Västgöta Dals regementes musikkår och följde med denna ut i danska kriget 1848. Han godkändes följande år som »nummerspel» och erhöill 1855 hautboists namn, heder och värdighet »i anseende till ovanlig skicklighet». År 1856 blef han elev vid Kungl. Musikaliska Akademien och samtidigt anställd som förste violinist vid Ladugårdslandsteatern, som den 19 okt. nämnda år invigdes af teaterdirektören Carl Gustaf Hessler. Den 1 juli 1859 fick han anställning som altviolinist vid Kungl. Teatern och 1870 som förste violinist. Under tiden hade han aflagt organists, musikeduktörs- och musiklärarexamen vid Kungl. Musikaliska Akademien med högsta betygantal som någon dittills uppnått, hvarefter han blef musikeduktör vid Jönköpings regemente. Sin befattning som violinist i Kungl. Hofkapellet lämnade han den 1 mars 1876, då han efterträdde August Söderman som kormästare, och samtidigt blef tredje kapellmästare. Då Joseph Dente efter Ludvig Normans afgång år

1879 blef förste kapellmästare, uppflyttades Conrad Nordqvist till andre kapellmästare, och vid Dentes afgång den 1 juni 1885 blef han förste kapellmästare och hofkapellmästare.

År 1888 öfvertog Nordqvist genom kontrakt med regeringen ledningen af operaverksamheten och kvarstod som operachef till september 1892, då han äfven afgick som kapellmästare, hvilken befattning han skötte jämväl under sin direktörstid. Samtidigt utnämndes han till förste hofkapellmästare, en titel som förut endast Ludvig Norman innehåft. Våren 1894 visade han sig emellertid åter i spetsen för Hofkapellet, då han den 25 mars nämnda år anförde en symfonikonsert. Han fortfor nu att leda symfonikonserterna, och på våren 1897 blef han af dåvarande operachefen, kammarherre Burén, anmodad att åter ställa sig helt i Kungl. Operans tjänst; den 12 mars anförde han för första gången på fem år ånyo en opera. Sedan kvarstod han som kapellmästare till dess Albert Ranft den 1 juli 1908 öfvertog operaverksamheten.

Nordqvist blef 1870 ledamot af Kungl. Musikaliska Akademien och samma år lärare i harmoni därstädes, hvilken befattning han innehade åren 1870—1872 och 1880—1900; år 1909 blef han lärare i orkester- och ensemblespelning vid musik-konservatoriet. År 1873 blef han organist i Storkyrkan, på hvilken post han kvarstod ända till utgången af år 1915, då han erhöll permanent tjänstledighet från nämnda befattning.

Som tonsättare har Nordqvist mest komponerat tillfällig operamusik. Tillsammans med Ivar Hallström dels komponerade, dels instrumenterade han baletterna »En dröm» och »Ett äfventyr i Skottland». Bland hans många öfriga kompositioner torde hans vackra och gripande sorgmarsch vid Carl XV:s begrafning vara den som blifvit mest känd och populär.

Conrad Nordqvist erhöll medaljen »Litteris et artibus» 1882, blef riddare af Vasaorden 1885 och af Nordstjärneorden 1890, kommandör af S:t Olavsorden 1897 och af Vasaorden 1902. — Gift med *Elisabet Charlotta Ekberg* (död den 21 febr. 1898, 58 och ett halft år gammal).

*Axel Otto Gotthard Burén*, chef för Kungl. Operan (å Blasieholmen) 2 sept. 1892—30 juni 1898, chef för Kungl. Teatern (i nya operahuset) 1 juli 1898 —6 dec. 1907.

Född på Ekeberg i Ekeby socken i Östergötland den 20 okt. 1842. Föräldrar: brukspatronen *Didrik Pontus af Burén* och friherrinnan *Carolina Mariana Ehrenkrona*. Student i Uppsala 1863, aflade kameralexamen 1864, t. f. kammarskrifvare i Kungl. Statskontoret 1874, kammarherre s. å., kammarskrifvare i Kungl. Hofförvaltningen 1876—1890, förvaltare af Konungens Enskilda Fond 1890, ledamot af Kungl. Musikaliska Akademien 1897, öfverintendent i Kungl. Maj:ts hof 1900, R. N. O. 1889, K. V. O. 1:a kl. 1903 samt K. D. D. O. — Gift den 4 okt. 1867 med friherrinnan *Hedvig Catharina (Carin) Åkerhielm af Blombacka*.

**Arthur Semmy Thiel**, *chef för Kungl. Teatern* 7 dec. 1907—30 juni 1908.

Född i Norrköping den 30 sept. 1860. Föräldrar: den från Belgien till Norrköping som fabriksmästare inkallade, sedermera i Stockholm som köpman bosatte *Jacques Thiel* och *Fanny Stiebel*. Köpman i Stockholm 1880 och sedermera delägare i firman *Joseph Leja*, kommissarie för Allmänna Konst- och Industriutställningen i Stockholm 1897, generalkommissarie för den svenska utställningen på världsexpositionen i Paris 1900, hvarvid han utnämndes till kommendör af Vasaordens 1:a kl. och till kommendör af franska Hederslegionen; då han afgick som operachef erhöill han kommendörskraschan af Nordstjärneorden och har dessutom hedrats med åtskilliga utländska utmärkelser.

Thiel har allt ifrån Kungl. Teaterns Aktiebolags tillkomst varit ledamot i dess styrelse. — Gift 1889 med *Alice Sara Sachs* (dotter af generalkonsuln *Simon Sachs*, chef för firman *Joseph Leja*).

**Albert Adam Ranft**, *chef för Kungl. Teatern (såsom entreprenör)* 1 juli 1908—30 juni 1910.

Född i Stockholm den 23 nov. 1858. Föräldrar: snickar-  
mästaren *Adolf Fredrik Ranft* och *Amalia Reijhell*. Han började sin teaterbana redan vid 17 års ålder då han, hösten 1875, kom till *F. Nelsons* sällskap, som då spelade i Karlskrona. Vid detta sällskap stannade han dock endast några veckor, var sedan en kortare tid elev vid Kungl. Teatrarnes elevskola, hvarefter han tog anställning hos den danska skådespelerskan



fröken Magda von Dolcke, hvilken, sedan hon förut, under åren 1873 och 1874, hade uppträdt som gäst å de båda kungliga scenerna och på Mindre Teatern, under flera år reste med eget svenskt sällskap i landsorten. Hos fröken Dolcke uppträdde Albert Ranft första gången i Örebro i februari 1876. Spelåret 1876—1877 var han engagerad vid Knut Tivanders och 1877—1878 vid Ludvig Otterströms sällskap, 1878—1881 hos Haqvinius och Bergström vid Södra Teatern och 1881—1882 hos August Warberg vid Mindre Teatern, hvarefter han öfvergick till August Lindbergs hösten 1882 nybildade sällskap, hvilket han sommaren 1884 öfvertog för egen räkning och med detsamma bereste landsorten i två år. Sedan detta företag sommaren 1886 upphört, tog han anställning som skådespelare och förste regissör hos Lorentz Lundgren vid Stora Teatern i Göteborg och kvarstod där till sommaren 1890. Efter att så hafva varit engagerad under två år hos Hjalmar Selander, bildade han eget sällskap med hvilket han först uppträdde under sommaren 1892 på Djurgårdsteatern, som han sedermera under alla år till och med sommaren 1916 förhyrde. Spelåret 1892—1893 gaf han föreställningar i landsorten. 1893—1895 spelade han med sällskap å Stora Teatern i Göteborg. Hösten 1895 förhyrde han Vasateatern, som han fortfarande (1917) innehar. Somrarna 1896 och 1897 gaf han äfven föreställningar å Arenateatern (i cirkusbyggnaden på Djurgården). År 1898 förvärfvade han genom köp Svenska Teatern, dit han förflyttade sin dramatiska afdelning, medan Vasateatern, där han dittills gifvit talpjäser, blef operettscen. Följande år köpte han äfven Stora Teatern i Göteborg och anordnade ett dramatiskt treskiftesbruk mellan Svenska Teatern, Vasateatern och Göteborgsteatern, hvilket försök han emellertid öfvergaf efter ett år. Hösten 1900 utvidgade han ytterligare sin verksamhet i det han öfvertog Södra Teatern, som han alltsedan dess innehaft. Spelåren 1903—1909 förhyrde han dessutom Östermalmsteatern vid Karlavägen (mellan Artillerigatan och Skeppargatan), där mestadels operetter gäfvos (några år därefter, natten till den 31 mars 1913, nedbrann denna teater), och den 6 dec. 1906 invigde han den i det s. k. Kungsbropalatset vid Vasagatan inrymda Oscarsteatern, som nu blef operettscen. Ranft innehade alltså samtidigt icke mindre än sex teatrar i Stockholm jämte Stora

Teatern i Göteborg och ett par resande sällskap i landsorten, då han år 1908 till denna alldeles enastående vidtomfattande teaterverksamhet lade öfvertagandet af operaverksamheten på Kungl. Teatern. Sedan han efter ett par år lämnat operachefskapet ägnade han sig uteslutande åt skötseln af alla sina öfriga teaterföretag. Ranft blef riddare af Vasaorden 1906 och af Dannebrogorden 1909; vid sin afgang från Kungl. Teatern utnämndes han till riddare af Nordstjärneorden. — Som skådespelare har Albert Ranft med framgång uppträdt i lustspel och farsor och i sina yngre år äfven i operetter. Såsom några af hans bästa framställningar kunna framhållas titelrollen i Mose »Reif von Reiflingen», *Fernand* i »Fernands giftermål», *Pinglet* i »Spökhotellet» samt inom operettområdet *Montedafior* i »Frihetsbröderna», *Pinsonnet* i »Theblomma» och *Gregoire* i »Niniche». — Gift 1. med skådespelerskan *Alma Helin* (död i Stockholm den 20 febr. 1881, vid endast 26 års ålder), 2. den 24 sept. 1893 med skådespelerskan *Emma Elisabeth (Lisa) Gottschalk*.

**Grefve Hans Ludvig von Stedingk**, chef för Kungl. Teatern från 1 juli 1910.

Född i Stockholm den 7 dec. 1862. Föräldrar: förste direktören för Kungl. Teatern, friherre *Eugène von Stedingk* (se denne) och operasångerskan *Wilhelmina Gelhaar*. Grefve vid farfaderns död 1875. Underlöjtnant vid Kungl. Andra Lifgardet (s. m. Göta Lifgarde) 1884, löjtnant 1890, kapten 1902—1913, adjutant hos konung Oscar II 1902 och hos konung Gustaf V 1908, tjänstgörande kabinettskammarherre 1912. R. S. O. 1904, R. C. XIII:s O. 1910, R. N. O. 1913, K. V. O. 1917 samt K. D. D. O. m. m. — Gift 1887 med *Gunborg Maria Ström*.

## Direktörer för den dramatiska scenen.

**Johan Gustaf Fredrikson**, *direktör för Kungl. Dramatiska Teatern* 1 juli 1888—30 juni 1898. (Se Sceniska konstnärer.)

**Nils Edvard Personne**, *intendent för Dramatiska Teatern* 1 juli 1898—30 juni 1904. (Se Sceniska konstnärer.)

**Johan Gustaf Fredrikson**, *direktör för Dramatiska Teatern* 1 juli 1904—30 juni 1907.

**Knut Gottlieb Michaelson**, *chef för Kungl. Dramatiska Teatern* (den nya vid Nybroplan) 1 juli 1907—30 juni 1910.

Född i Stockholm den 1 april 1841. Föräldrar: grosshandlaren och brukspatronen *August Michaelson* och *Hilda Kristina Strokirck*. Student i Uppsala 1859, disponent på Schebo bruk i Uppland 1863; när denna bruksegendom, i hvilken Michaelson var störste delägare, år 1903 försålles, flyttade han till Stockholm. Michaelson gjorde sig redan från början af 1880-talet känd som en flitig och spirituell dramatisk författare, och de flesta af hans stycken hafva blifvit uppförda på Kungl. Dramatiska Teatern och Svenska Teatern. Bland hans mest kända verk äro »Ett ungarls hem», »Skandalen i natt», »Unge grefven», »En skugga» (gifven å Svenska Teatern med fru Lina Sandell som Drottning Christina i titelrollen) och »En afton på Tre bytter». Ett år efter sin afgang från chefskapet vid Kungl. Dramatiska Teatern blef han (jämte skriftställaren Gustaf Collijn) direktör för den nya Intima Teatern vid Birger Jarlsgatan och kvarstod vid denna scen till 1914. R. N. O. 1898. — Han afled i Stockholm den 23 sept. 1915. — Gift med *Kate Arvedson*.

**Tor Harald Hedberg**, *chef för Kungl. Dramatiska Teatern* från 1 juli 1910.

Född i Stockholm den 23 mars 1862. Föräldrar: skriftställaren *Frans Hedberg* och *Amanda Broman*. Student i Uppsala 1880, fil. kandidat 1885. Har gjort sig bemärkt som framstående konstkritiker och skriftställare på såväl det novellistiska, som det sceniska författarskapets område. Till hans mest be-

kanta sceniska skapelser torde höra lustspelet »Guld och gröna skogar» samt det politiska skådespelet »Johan Ulfstjärna.» R. N. O. 1912, R. S:t O. O. 1916 vid Kungl. Dramatiska Teaterns gästspel å Nationaltheatret i Kristiania i maj nämnda år. — Giff i Stockholm den 18 aug. 1911 med skådespelerskan vid Kungl. Dramatiska Teatern *Amanda Kristina Sofia Ulrika Holm.*

## Kansliet.

Daniel Hvasser, *sekreterare och ombudsman* 1 juli 1859—1871.  
(Se Förste direktörer.)

Carl Oscar Wijkander, *sekreterare och ombudsman* 1 maj 1871  
—30 juni 1881.

Född i Stockholm den 7 maj 1826. Föräldrar: kyrkoherden och kungl. hofpredikanten *Anders Wijkander* och *Eva Margareta Widegren*. Student i Uppsala 1844, bevistade som frivillig vid 4:e danska liniebataljonen fälttåget i Danmark 1848, aflade kansli- och kameralexamina i Uppsala 1849, hvarefter han inskref sig i Finansdepartementet med flera ämbetsverk. År 1855 lämnade han tjänstgöringen i hufvudstaden sedan han utnämnts till tulldistriktschefs-sekreterare i Göteborg, men redan året därpå öfvergaf han tjänstemannabanan och blef — jämte Claës Lundin, den sedermera mycket kände och framstående medarbetaren i Stockholms Dagblad — delägare i ett handelsbolag i Göteborg, hvilket dock ej ägde bestånd längre än till 1858, med anledning af den då rådande handelskrisen. Wijkander stannade dock i Göteborg, förberedande litterär verksamhet, men kallades år 1863 af Kungl. Teaterns direktör, friherre Eugène von Stedingk, som var hans vän och forne Uppsalakamrat, till inspektör och litteratör vid den då till kunglig dramatisk teater förvandlade Stjernströmska Mindre Teatern. År 1868 blef han, med bibehållande af litteratörsbefattningen, intendent vid samma teater samt förordnades år 1871 till sekreterare och ombudsman vid de kungliga teatrarne. På egen begäran erhöll han 1878 afsked från intendentsbefattningen vid den dramatiska scenen och 1881 lämnade han äfven sekreteraretjänsten. År 1891 flyttade han från hufvudstaden

till Helsingborg, där han sedermera var bosatt till sin död den 20 jan. 1899.

Oscar Wijkander, som var en både produktiv och omtyckt dramatisk författare, började som sådan redan år 1854 med det historiska skådespelet »Lucidor», hvilket, med Georg Dahlqvist i den olyckliga skaldens roll, väckte stort uppseende. Sedermera följde »Amaranterorden» (1864) med Elise Hwasser som Drottning Christina, »En konung» (1870) med Edvard Swartz som Gustaf den tredje, hvilket stycke året förut hade blifvit prisbelönt af Svenska Akademien, »Siri» (1874), »Svart i rödt» (1876), »Berta Malm» (1883), »Medborgerligt förtroende» (1884) och »Fru Madeleine Bunge» (1886) — samtliga dessa stycken uppförda på de kungliga scenerna. Flera af dessa stycken blefvo öfversatta till utländska språk, i synnerhet tyska, men äfven holländska och tscheckiska. Wijkander var äfven en af våra flitigaste öfversättare för teatern och han öfversatte eller bearbetade mer än hundra stycken från franska, tyska och danska. Bland de mera bekanta öfverflyttningarna till vårt språk äro Schillers »Fiesco», Sardous »Allt för fosterlandet» och »Onkel Sam», Alexandre Dumas d. y:s »Falska juveler» och Molbechs »Ambrosius». År 1876 utnämndes han till hofintendent. R. V. O. 1872, innehade dessutom »Litteris et artibus» och danska Erindringsmedaljen. — Gift 1. i Göteborg 1856 med *Mathilda Veronica Anna Münzer* (från Böhmen, död 1866), 2. i Helsingborg 1883 med *Christina Hallberg*.

Johan Erik Dumrath, *sekreterare och ombudsman* 1 juli 1881—1883 (tjänstledig från hösten 1882).

Född i Stockholm den 6 april 1850. Föräldrar: kamreraren i Kungl. Arméförvaltningen och materialförvaltaren vid Kungl. Teatern *Johan Henrik Dumrath* och *Anna Carolina Wahlberg*. Kamrerare och sekreterare i Handelsflottans Pensionsanstalt 1879, hofkamrerare 1881. Före sin anställning som sekreterare vid Kungl. Teatrarna tjänstgjorde han som extra kanslist å teaterkansliet. Bibliotekarie för det dramatiska biblioteket 1880. Dumrath ådagalade i Kungl. Teatrarnes tjänst stor duglighet, strängt ordningssinne och en rastlös flit, och blef för sin nitiska verksamhet utmärkt med Konungens enskilda medalj. Efter års-lång sjukdom afled han i Neapel den 7 maj 1883.

**Carl Alfred Grandinson**, *sekreterare och ombudsman* 4 nov. 1882 — 30 juni 1888.

Född i Stockholm den 2 sept. 1826. Föräldrar: kungl. myntmästaren, assessor *Johan Alexander Grandinson* och *Carolina Gustava Croon*. Student i Uppsala 1845, aflade juridico-filosofie kandidatexamen, hvarefter han inskrefs i Civildepartementet, men fortsatte studierna i Uppsala, där han 1850 undergick examen för inträde i rättegångsverken, samt blef e. o. notarie i Svea Hofrätt. Regementsskrifvare vid Kungl. Andra Lifgardet 1858, kopist i Civildepartementet 1861 och kanslist i samma verk 1862, tjänstgjorde som sekreterare vid svenska afdelningen å världsexpositionen i London 1862, utnämndes till byråchef för den ekonomiska och administrativa afdelningen i Kungl. Järnvägsstyrelsen 1863 hvarifrån han efter 22 års trägen tjänstgöring vid detta verks upphörande öfverflyttades på indragningsstat. Under sin sexåriga verksamhet vid Kungl. Teatrarna utträttade han mycket till teaterförhållandenas ordnande och utvecklade en i allt gagnande verksamhet. R. V. O. 1866, R. S:t O. O. 1871 och R. N. O. 1877. Under de senare åren af sin lefnad var han med sin familj bosatt i Djursholm, där han afled den 18 okt. 1899. — Gift den 11 nov. 1862 med *Magdalena (Malla) Maria Lindblad* född den 4 juli 1835, död den 6 jan. 1917 (dotter af tonsättaren Adolf Fredrik Lindblad).

**Emil Josef Petterson**, *kontrollör öfver den ekonomiska förvaltningen vid Kungl. Operan* 1 juli 1888—30 juni 1898, *ekonomiinspektör vid Kungl. Teatern* från den 1 juli 1898.

Född i Ramnäs i Västmanland den 1 april 1861. Föräldrar: organisten och skolläraren *Fredrik Petterson* och *Anna Christina Olson*. Student i Västerås 1880. Ingick i Riksbankens tjänst 1881, blef tillförordnad tjänsteman därstädes 1889 och ordinarie kontorsskrifvare 1891. Samtidigt var han anställd vid Kungl. Teatern, där han i oktober 1882 af den dåvarande direktören, Henrik Westin, antogs som kanslist. Vid Conrad Nordqvists öfvertagande af operaverksamheten blef han kontrollör öfver hela den ekonomiska förvaltningen, jämväl med delvis samma åligganden som sekreterarne förut haft. Då Kungl. Teaterns verksamhet samtidigt med inflyttningen i nya operahuset sommarens 1898 öfverläts på ett aktiebolag ansåg sig bolagets styrelse

böra försäkra sig om Pettersons medverkan i ännu större utsträckning än förut och erbjöd honom den då nyinrättade ekonomiinspektörsbefattningen. Han afgick då från Riksbanken för att helt kunna ägna sig åt Kungl. Teaterns tjänst. År 1896 blef han kamrerare vid Kungl. Teaterns Pensionsinrättning, 1895 ledamot och sekreterare i styrelsen för De sceniska artisternas understödsfond, ordförande i styrelsen för Operabalettens enskilda kassa från 1898 och ordförande i styrelsen för Operakörens enskilda kassa under åren 1893—1915. Den 1 dec. 1899 utnämndes han till riddare af Vasaorden och efter 30 års tjänstgöring vid Kungl. Teatern erhöll han år 1912 Konungens enskilda medalj. — Gift den 4 sept. 1896 med *Magdalena Grandinson* (dotter af byråchefen s. m. sekreteraren vid Kungl. Teatern, Carl Alfred Grandinson.)

Frithiof August Cronhamn, sekreterare vid Kungl. Operan 1 juli 1888—30 aug. 1892.

Född i Stockholm den 26 juni 1856. Föräldrar: sekreteraren vid Kungl. Musikaliska Akademien *Johan Peter Cronhamn* och hans hustru i tredje giftet *Augusta Mathilda Lönngren*. Efter aflagd studentexamen ingick han som e. o. tjänsteman i Tullverket, samtidigt hvarmed han en kortare tid var medarbetare i *Dagens Nyheter*. Sedermera blef han musikrecensent i *Nya Dagligt Allehanda* och utgaf därjämte en veckokorrespondens till landsortstidningar, kallad »Hvad Nytt från Stockholm?», som sedermera ombildades till en illustrerad veckotidning. Han utnämndes till bibliotekarie vid Kungl. Musikaliska Akademien 1883 och till kanslist i Kungl. Maj:ts Orden 1888 samt var innehafvare af medaljen »Litteris et artibus». Sedan han afgått från sin befattning vid Kungl. Operan erhöll han hofkamreraretiteln. Han afled i Stockholm den 28 april 1897.

Lars Emanuel Nilson, sekreterare vid Kungl. Operan 1 sept. 1892—30 juni 1893.

Född i Göteborg den 8 okt. 1853. Föräldrar: *Levi Nilson* och *Katharina Sahlin*. Han var före sin anställning vid Kungl. Operan engagerad som sekreterare hos *Wilhelm Rydberg* vid Stora Teatern i Göteborg spelåret 1885—1886 och hos *August Lindberg* vid samma scen 1890—1892. Efter sin afgang från



Kungl. Operan var han under flere år sekreterare vid Svenska Teatern. Spelåret 1902—1903 var han föreståndare för Olympia-teatern vid Karlavägen.

Ludvig Oscar Josephson, *sekreterare vid Kungl. Operan* 1 juli 1894—31 dec. 1896. (Se Sceniska konstnärer.)

Johannes Svanberg, *sekreterare vid Kungl. Operan* 1 jan. 1897—30 juni 1898, *sekreterare* (och tillika kassör — se nedan) *vid Kungl. Teatern* 1 juli 1898—30 juni 1908.

Född i Örebro den 25 dec. 1852. Föräldrar: köpmannen *Peter Josias Svanberg* och *Sophia Mathilda Bruhn*. Efter slutade skolstudier anställd på handelskontor, först under ett par år i födelsestaden, därefter i Stockholm från 1875 till 1880. Ägnade sig sedan åt teaterverksamhet, först en kortare tid som skådespelare, men sedermera dels som regissör, dels som sekreterare och som kassör: vid Mindre Teatern i Stockholm, vid Stora Teatern i Göteborg och vid Vasateatern i Stockholm. Kanslist vid Kungl. Operan från den 8 sept. 1896 och sekreterare från den 1 jan. 1897 med hvilken syssla från den 1 juli 1898 (vid inflyttningen i nya operahuset) förenades kassörsbefattningen; innehade båda dessa befattningar till den 1 juli 1908, då Albert Ranft tillträdde operachefskapet, därefter endast kassörsbefattningen. Var en af Svenska Teaterförbundets stiftare och förbundets sekreterare under dess nio första år, 1894—1903. Sekreterare vid den med Allmänna Konst- och Industriutställningen 1897 förbundna Teater- och Musikutställningen. Var med om att grundlägga Musikhistoriska Museet och har varit denna institutions föreståndare alltifrån dess tillkomst år 1899, i hvilken egenskap han år 1909 erhöll medaljen »Litteris et artibus». Då Sveriges Teaterhistoriska Samfund i maj 1912 bildades var Svanberg en af initiativtagarne till detsamma och från samfundets tillkomst sekreterare i dess styrelse. — Gift i Stockholm den 27 okt. 1891 med skådespelerskan *Siri Sofia Maria Dahlqvist* (dotter af premieraktören vid Kungl. Teatern Georg Dahlqvist); efter att under ett par år ha varit elev vid Kungl. Teatrarnes elevskola, debuterade hon på Mindre Teatern som *Julienne* i skådespelet »Handtverkaren» den 20 nov. 1873, och var därefter anställd vid Stora Teatern i Göteborg och Svenska Teatern i Helsing-

fors samt vid fru Thérèse Elffors' och C. O. Lindmarks sällskap tills hon år 1888 afgick från scenen; hon var född i Stockholm den 15 maj 1852 och afled därstädes den 7 maj 1916.

**Carl Fredrik Georg Stenfelt**, »privatsekreterare» vid Kungl. Teatern 1 juli 1908—30 juni 1910.

Född i Prestboda i Tutaryds socken i Småland den 5 aug. 1851. Föräldrar: kaptenen *Johan August Stenfelt* och *Maria Elisabeth (Betty) Bexell*. Student i Växiö 1872. Ämnade först blifva läkare och studerade i Uppsala åren 1872 och 1873. Begåfvad med en vacker, mjuk och behaglig tenorröst beslöt han emellertid att ägna sig åt sången och började taga undervisning för friherre Uno von Koskull, hvarefter han reste till Paris, där han från våren 1878 till 1880 fullkomnade sina studier för professor Vartel. Återkommen till Sverige tog han anställning vid Nya Teatern i Stockholm för spelåret 1881—1882, vid operasällskap i Kristiania 1882—1883, vid Mindre Teatern i Stockholm 1883—1884, vid Stora Teatern i Göteborg 1884—1886, vid Nya Teatern i Stockholm 1886—1887, hvarefter han debuterade å Kungl. Stora Teatern den 29 sept. 1887 som *Leopold* i »Judinnan». Då denna debut ej föranledde till engagement tog han ånyo anställning för spelåret 1888—1889 vid Nya Teatern, som fr. o. m. detta spelår benämndes Svenska Teatern; därefter var han anställd vid Svenska Teatern i Helsingfors 1889—1890 och vid Vasateatern 1891—1895. Från år 1906 sekreterare vid Albert Ranfts teatrar, och under dennes operachefskap anställd som »privatsekreterare» vid Kungl. Teatern. Gift i Göteborg den 23 dec. 1884 med operattsångerskan *Edit Alma Nathalia Ljunggren* (född 1859).

**Gustaf Fredrik Törner**, kamrerare och kassör vid Kungl. Teatern, vid de förenade Kungl. Teatrarne och vid Kungl. Operan 13 juli 1852—30 juni 1898.

Född i Stockholm den 26 maj 1821 i kungliga operahuset, där hans fader hade sin boställsvåning. Fadern var nämligen öfversten *Johan Peter Törner*, andre direktör vid »Kongl. Maj:ts Hofcapell och Spektakler» under åren 1812—1832 och under april—juli sistnämnda år tillförordnad förste direktör. — Den

Kungl. Teatrarne. 4

I februari 1842 fick sonen vid ännu ej fyllda 21 år anställning som kanslist vid Kungl. Teatern och innehade denna befattning till den 13 juli 1852, då han blef kamrerare efter sin broder, *Carl Gabriel Törner* (död i Stockholm den 20 dec. 1873), och på denna post kvarstod han i icke mindre än 46 år. Vid Daniel Hvassers död blef Törner tillförordnad sekreterare och såsom sådan tjänstförrättande teaterchef från den 11 mars till omkring den 20 april 1871, under förste hofmarskalken af Edholms vistelse i utlandet. Förutom sin teatertjänst innehade han befattning som kammarskrifvare i Kungl. Kammarrätten 1855—1864, revisor därstädes från 1864, kassör och bokhållare vid Stockholms Stads Brandförsäkringskontor 1857, och kamrerare i Kungl. Teatrarnes Pensionsinrättning 1862—1896, hvilken senare befattning han likaledes fick öfvertaga efter den äldre brodern.

Vid sidan af sina ämbetsåligganden utarbetade Törner under sin ovanligt långa tjänstetid de mest noggranna anteckningar rörande Stockholms teatrar från år 1773, hvilka i handskrift i fyra folioband inköptes af Kungl. Teatern, och af dess dåvarande litteratör, protokollssekreteraren, s. m. kanslirådet F. A. Dahlgren begagnades för hans så värdefulla verk »Anteckningar om Stockholms teatrar»; Törner hade alltså en icke ringa del i dessa, då det ju var de af honom upprättade handlingarna, som lägo till grund för desamma. Fjärde delen af Törners handskrift innehåller redogörelse för Kungl. Teaterns ekonomi från 1812 och begagnades vid den utredning som föregick en till 1856 års riksdag afgifven proposition om förhöjning af statsanslaget till Kungl. Teatern. Törner kvarstod som kamrerare ända till dess teaterverksamheten öfverläts till ett aktiebolag år 1898, då han till följd af sjuklighet och hög ålder ansåg sig böra afgå. Måhända hade äfven »operahusets gamle tomte», såsom han själf brukade kalla sig, svårt att finna sig tillrätta i den nyare tidens förhållanden.

Vid sitt tillbakaträdande från den plats, som han med så mycken heder beklädt, kunde han skåda tillbaka på en tjänstetid af sammanlagdt mer än 56 år, under hvilken tid han med aldrig svikande plikttrohet skötte sin ansvarsfulla befattning, städse lika högt värderad af de många direktörer, under hvilka han hade arbetat, som omtyckt af teaterpersonalen för sitt vän-

liga och anspråkslösa väsen. Hans nit, ordningssinne och rättrådighet voro höjda öfver allt beröm.

Törner utnämndes till riddare af Vasaorden 1871 och var därjämte innehafvare af medaljerna »*Illis quorum meruere labores*» och »*In sui memoriam*», hvilken sistnämnda utmärkelse tilldelades honom den 1 febr. 1897 med anledning af att han då varit anställd i den kungliga teaterinstitutionens tjänst i 55 år. Genom teaterchefen friherre Knut Bonde blef han på 1850-talet erbjuden titeln af hofkamrerare, och vid Henrik Westins afgang från chefskapet erbjöds honom af statsminister Themptander att blifva förste direktör vid de kungliga teatrarne. Han afböjde emellertid båda dessa anbud. — Han afled i Stockholm den 24 nov. 1898.

I 39 år var Törner i ett lyckligt äktenskap förenad med den utmärkta premierdansösen vid Kungl. Teatern *Maria Charlotta Norberg*, med hvilken han blef gift den 18 juni 1853. Fru Törner, som var född i Stockholm den 27 dec. 1824, blef premierdansös den 1 juli 1847, men afgick från scenen redan vid 35 års ålder den 31 dec. 1859. År 1884, alltså 25 år efter sin afgang från Kungl. Teaterns balett, erhöll hon medaljen »*Litteris et artibus*». Hon afled i Stockholm den 25 febr. 1892.

**Johannes Svanberg**, kassör vid Kungl. Teatern från den 1 juli 1898. (Se ofvan.)

\* \* \*

**Axel Ekstrand**, kanslist vid Kungl. Teatrarne 1 juli 1863—30 juni 1868.

Född den 13 sept. 1817. Uppbördskommissarie i Stockholm 1847. R. V. O. 1875.

**Emil Josef Petterson**, kanslist vid Kungl. Teatrarne från okt. 1882—30 juni 1888. (Se ofvan.)

**Clementine Alexandra Fredrika Lindqvist**, kanslist vid Kungl. Teatrarne 1 dec. 1882—30 juni 1888, vid Kungl. Operan 1 juli 1888—30 juni 1898, vid Kungl. Teatern från 1 juli 1898.

Född i Stockholm den 13 sept. 1859. Föräldrar: matematiske instrumentmakaren *Carl Axel Lindqvist* och *Fredrique Enberg*. På trettioårsdagen af sitt inträde i Kungl. Teaterns tjänst erhöll hon Konungens enskilda medalj.

**Johannes Svanberg**, *kanslist vid Kungl. Operan* 8 sept.—30 dec. 1898. (Se ofvan.)

\* \* \*

**Per Johan August Falck**, *kamrerare och kassör vid Kungl. Dramatiska Teatern* 1 juli 1888—30 juni 1907.

Född i Stockholm den 15 febr. 1843. Började sin teaterbana 1865, då han debuterade som skådespelare vid ett litet teatersällskap, som spelade i Davidsons norra paviljong vid Drottninggatan. Sedan var han anställd vid olika sällskap, spelåret 1869—1870 hos E. J. Hafgren vid Mindre Teatern, 1870—1874 vid Wilhelm Åhmans sällskap, som större delen af året spelade i Göteborg, och under sommarmånaderna i Kristiania. Då Åhman hösten 1874 upplöste sitt sällskap öfvergick en stor del af detsamma. däribland Falck, till det sällskap som Stjernström då samlat för sin nybyggda teater på Blasieholmen. Vid Nya Teatern verkade Falck, liksom förut hos Åhman, både som skådespelare och som underregissör och kvarstod där äfven sedan Josephson och Holmquist, åren 1879—1887, innehade teatern och var då tillika teaterns kassör. Under spelåret 1887—1888 förhyrdes Nya Teatern af en association, för hvilken Falck samt August Warberg och Axel Collin voro styresmän. — Då de båda kungliga teatrarna år 1888 upphörde att stå under gemensam förvaltning blef Falck kamrerare och kassör vid Kungl. Dramatiska Teatern, där han sedan kvarstod så länge denna teater ägde bestånd i det gamla teaterhuset vid Kungsträdgården. Vid sin afgang från denna sin befattning utnämndes han till riddare af Vasaorden. Falck var en af stiftarne af Svenska Teaterförbundet och förbundets ekonomiförvaltare från dess stiftande till sin död. Efter flerårig sjuklighet afled han i Stockholm den 2 sept. 1908. — Gift i Vestervik den 29 mars 1877 med *Ida Maria Gustafva Meiszner* (död den 4 mars 1909).

**Nils Johan Teodor Selander**, *kamrerare vid nya Kungl Dramatiska Teatern* från den 1 sept. 1907.

Född i Stockholm den 24 juni 1845, son af den framstående astronomen, professor *Nils Haqvin Selander* och *Maria Kristina Mathilda Neijber*. Efter aflagd officersexamen utnämndes han till underlöjtnant vid Kungl. Värmlands regemente 1864, blef

generalstabsofficer 1869, lärare vid Krigshögskolan 1884 till 1894, major vid Kungl. Hälsinge regemente 1887, öfverstelöjtnant vid Kungl. Västgötadals regemente 1894, öfverste och chef för Kungl. Västernorrlands regemente 1899. K. S. O. 1:a kl. 1901. Efter sitt afskedstagande från militärtjänsten blef han kamrerare vid Kungl. Dramatiska Teatern. — Gift i Stockholm 1872 med *Mathilda Constance Behrling*.

**Per Johan Ossian Hamrin**, *sekreterare vid Kungl. Dramatiska Teatern* 1 juli 1891—30 juni 1898, ånyo 1 juli 1904—30 juni 1907. (Se Sceniska konstnärer.)

**Emil Grandinson**, *sekreterare vid Dramatiska Teatern* 1 juli 1898—30 juni 1904.

Född i Stockholm den 18 sept. 1863. Föräldrar: byråchefen, s. m. sekreteraren vid Kungl. Teatrarne *Carl Alfred Grandinson* och *Malla Lindblad*. Efter några års studier vid Uppsala universitet, där han år 1888 aflade filosofie kandidatexamen, var han under någon tid anställd som sekreterare vid Svenska Teatern, som under spelåren 1888—1890 innehades af skådespelaren Emil Hjertstedt. Under de närmast följande åren var han redaktionssekreterare i tidskriften *Ord och bild*, och i dess spalter publicerade han sina för sakkunskap, oväld och godt omdöme mycket uppmärksammade teaterkritiker. Åren 1893 och 1894 hade han tillsammans med Harald Molander en teateragenturfirma, som bl. a. ordnade och administrerade den turné, som den berömda franske skådespelaren Febvre i november 1893 gjorde i de skandinaviska länderna, och hösten 1894 ledde han *Ida Aalberg*-turnén, hvilken, trots det ogynnsamma ekonomiska resultatet, blef en god skola för honom. Dessutom ledde han turnéer i Sverige för den franska skådespelerskan *Jane Hadingk* med sällskap, äfvensom för den framstående direktören för den bekanta *Théâtre de l'Oeuvre* i Paris, *Lugné-Poe*. 1898 befanns han behöflig för *Dramatiska Teatern* såsom sekreterare och biträdande regissör, och 1901 avancerade han till förste regissör. Spelåren 1901—1904 var han sålunda både förste regissör och sekreterare. Därjämte var han under flera år lärare i franska språket vid teaterns elevskola. Regissörsbefattningen innehade

han såväl under de återstående åren af den gamla Dramatiska Teaterns tillvaro som under den nya teaterns fyra första år.

Som regissör uppsatte han (enligt författarens uttalade önskan) så godt som alla de Strindbergs verk, som under denna tid upptogs på Dramatiska Teatern, samt »Köpmannen i Venedig», »Romeo och Julia», »En midsommarnattsdröm», »Så tuktas en argbigga», »En venetiansk komedi», »Cyrano de Bergerac» m. fl. såväl klassiska som moderna verk.

Vid utgången af spelåret 1910—1911 nödgades han dock lämna denna sin befattning efter 14 års allmänt erkänd förtjänstfull verksamhet. Också väckte hans ofrivilliga afgang från denna scen en ej ringa uppmärksamhet. Han blef emellertid genast erbjuden anställning som förste regissör och scenisk instruktör vid Intima Teatern, där han kvarstod till sin död. Efter en nära tvåårig sjuklighet afled han å Sabbatsbergs sjukhus den 7 juli 1915.

Emil Grandinson var en af den svenska scenens kunnigaste och mest mångsidigt verkande män. Bredvid utöfvandet af sin sceniska verksamhet var han en flitig öfversättare på såväl vers som prosa af opera- och dramatisk litteratur, och var dessutom en värderad medarbetare i tidningar och tidskrifter inom det område, som sedan ungdomen varit honom kärt. Han ställde dock aldrig sin egen person i förgrunden, det var tvärtom ett lynnesdrag hos honom att undvika offentligheten. Han var en fint kultiverad personlighet med en grundlig beläsenhet.

**Holger August Nyblom**, *sekreterare vid nya Kungl. Dramatiska Teatern* 1 juli 1907—30 juni 1910.

Född i Uppsala den 27 dec. 1874. Föräldrar: professorn vid Uppsala universitet *Carl Rupert Nyblom* och *Helena Roed*. Fil. kandidat i Uppsala 1899, fil. licentiat i Lund 1901. Studerade sång och språk i Frankrike och Italien 1896—1897. Tillförordnad medarbetare i Svenska Akademiens Nobelinstitut 1905—1907. Lärare vid Kungl. Musikkonservatoriet i italienska språket 1906 och i franska 1914. Tillförordnad kamrerare vid Kungl. Musikaliska Akademien från januari 1911 till den 1 nov. 1916 då han tillträdde befattningen som chef för Aktiebolaget Nordiska Kompaniets konst-, antikvitets- och musik-

afdelning. Han har föröfrigt varit medarbetare i ett flertal tidningar i Stockholm. — Gift i Göteborg den 14 mars 1902 med *Valborg Johansson*.

## Förste Regissörer.

Olof Ulrik Torsslow, *styresman för scenen* 1 juli 1856— 1 juli 1861 (Se Sceniska konstnärer.)

Anton August Bournonville, *intendent för scenen* 1 okt. 1861— 1 juli 1864.

Född i Köpenhamn den 21 aug. 1805, son af den franska födde dansören *Antoine Bournonville* (premierdansör vid Kungl. Teatern i Stockholm 1782—1795 och därefter i Köpenhamn) och dennes maka i andra giftet, *Louise Sundberg* från Göteborg. Anställdes som balettelev vid Kungl. Teatern i Köpenhamn den 8 juli 1815, dansör 1823, vistades i Paris 1824—1829 och studerade under ledning af Auguste Vestris. Endast 25 år gammal anställdes han, år 1830, som balettmästare vid Kungl. Teatern i Köpenhamn, från hvilken befattning han tog afsked 1849, men var sedermera i egenskap af kompositör och instruktör föreståndare för baletten vid denna scen till den 1 okt. 1861, då han antog ett erbjudande att efter Torsslow blifva »intendent för scenen» vid Kungl. Teatern i Stockholm, där hans verksamhet blef af stor betydelse för den svenska sceniska konsten. Här kvarstod han till sommaren 1864, hvarefter han åter bosatte sig i Köpenhamn, där han ett år senare åter öfvertog balettens ledning vid Kungl. Teatern därstädes. År 1868 blef han äfven sceninstruktör vid denna teater. Före sin anställning vid Kungl. Teatern i Stockholm hade Bournonville uppträdt där som dansör, första gången i juni 1839 och sedermera i maj och juni 1847 samt på sommaren 1858, vid hvilka båda sistnämnda tillfällen han som *Bellman* i den af honom komponerade balettvaudevillen »Bellman eller Polskan på Gröna Lund» »väckte en ordentlig bifallsstorm i det han genom sin apparition i titelrollen förvillande lik originalet på lutan exekverade en af dennes melodier».



Bournonville var riddare af Dannebrogorden och Dannebrogsmän, blef R. V. O. 1864 och R. N. O. 1875. Han afled i Köpenhamn den 30 nov. 1879. — Gift 1830 med *Helena Fredrika Håkansson* från Skåne (född 1809, död å Fredensborgs slott den 24 juli 1895).

**Georg Efraim Fritz Arlberg**, *förste regissör vid Kungl. Stora Teatern* 1 juli 1861—30 juni 1864; *förste regissör för endast sångscenen vid Kungl. Stora Teatern* 1 juli 1864—30 juni 1866. (Se Sceniska konstnärer.)

**Carl Gustaf Sundberg**, *förste regissör vid Kungl. Dramatiska Teatern* 1 juli 1863—30 juni 1868; *intendent vid Kungl. Stora Teatern* 1 Juli 1868—30 juni 1871; *biträdande förste regissör vid Kungl. Dramatiska Teatern* 1 juli 1876—30 juni 1877. (Se Sceniska konstnärer.)

**Ludvig Oscar Josephson**, *förste regissör för talscenen vid Kungl. Stora Teatern* 1 sept. 1864—30 juni 1866; *ensam förste regissör vid Kungl. Stora Teatern* 1 juli 1866—30 juni 1868. (Se Sceniska konstnärer.)

**Carl Oscar Wijkander**, *intendent vid Kungl. Dramatiska Teatern* 1 juli 1868—30 juni 1878. (Se Kanslitjänstemän.)

**Frans Theodor Hedberg**, *intendent vid Kungl. Stora Teatern* 1 juli 1871—30 juni 1881.

Född i Stockholm den 2 mars 1826. Han hade »en torftig och glädjelös barndom och första ungdom», enligt hvad han själf yttrat i sina lefnadsminnen. Uppfostrad hos fattiga anhöriga måste han efter några års undervisning, först i Jakobs skola och sedan i Tyska lyceum, redan vid 15 års ålder afbryta skolgången för att själf förtjäna sitt uppehälle. Han fick då plats i handel, där han stannade i tre år och var sedan i fem år i perukmakarelära. Men teaterhågen hade tidigt vaknat hos honom, och han bestämde sig för att blifva skådespelare. Han sökte och erhöll anställning sommaren 1849 vid J. P. Roos' resande teatersällskap, hvilket han tillhörde under ett år och var sedan under ett par år anställd vid Oscar Anderssons sällskap. Efter att hösten 1852 ha blifvit engagerad